

Farkas Zsolt

Győz a jó

Szereplő: Kulcsár Szabó Ernő

Rendezte: Bezeckzy Gábor

1 (ki-be)

...hú, még egy szép kis index is van a végén. Ez komoly.

2 (összefoglalás)

Bezeckzy Gábor *Irodalomtörténet a senkiföldjén* (IS) című műve Kulcsár Szabó Ernő (KSzE) egy művére koncentrálna, *A magyar irodalom története 1945–1991* (MIT) címűre. De mivel ez nagyon tömör és sajátos nyelvű fogalmazvány, teljesebb, pontosabb megértéséhez hozzáolvasa KSzE egyéb műveit is. Tisztáznia próbálja a MIT, illetve KSzE koncepcióját/it, szövegének/einek, elméletének néhány fő témáját, kategóriáját, eljárásait, logikáját, szokásait, asszociációit, fogalmazásmódját. Tájékozódásának módját, ideológiai iránymutatásait. Hogy miről szól a Történet az Elmélet szerint.

Bezeckzy szövege jól követhető, stílusa a köznyelvi közelében van, „visszafogott” (bár nem tudom, tényleg visszafog-e valamit – ami tehát állandóan elszabadulni készül? vagy kimondatlanul elfojtódik?) és gondos értekező próza. „Rekonstrukciói”, elemzése elfogadhatóak vagy jók, értsd: akik KSzE művét/eit valamilyen szinten olvassák és értik, hasonló „kulcsokat” használnak a jellegzetes zsargon olvasásában és értésében. Bevett, *common sense* módokon, „normálisan” érvel, alaposan dokumentálja.

Ugyanakkor végig érezhető már az elemzéseken is, hogy a MIT és általában KSzE koncepcióiról elég keveset gondol Bezeckzy, de ezt időről időre direkt és éles konklúziókban rögzíti is. Teszi ezt az egyes (persze összefüggő) aspektusok (a koncepciót meghatározó fő fogalmak és eljárások) vizsgálatánál, ugyanis nincsen a vizsgálatokat összegző fejezet.

Mindenesetre minden egyes felvetett aspektusban rosszul vizsgálják a MIT és KSzE. A leggyakoribb (gyakran összefüggő) okok, ill. konklúziók: 1. kifejtetlen-homályos, 2. ellentmondásos, 3. önellentmondásos, 4. túl rigid, 5. megerőszkolja az irodalomtörténeti anyagot.

3 (kérdés)

Kérdés, akkor miért foglalkozott vele annyit? Miért szánt a drága idejéből ennyit ennek a munkának? A kritika nagy kérdése: mikor éri meg egy rosszat elemezni, megmutatni, hogy hogyan vagy miért rossz, és mikor éri meg eltekinteni tőle, és helyette valami észre nem vett jó felmutatásának szentelni a figyelmünket? – költői kérdések. Bezeckzy könyve nagyjából körülhatárolja, miről akar beszélni, és erről történetesen nem, ahogy millió más dologról sem – ilyesmi ritkán kérhető számon egy művön. Leggyakoribb eset, ha a cím (alcím) megtévesztő, nem azt kapod a szövegben, amit ígér stb., persze Duchamp (vicces címei) „után” ebben a kérdésben is elbizonytalanodhat az euroatlanti és pacifikus szubjektum egyaránt. Persze Duchamp nem értekező prózát írt. „De ha már itt tartunk” (hogy Fábri Sándort idézzem): vajon pontos-e Bezeckzy könyvének a címe? Nem. A pontos címe *Tört-én-elem a Pusztában* lenne.

A hátlapra is kitett szöveg, a könyv (a mottókat leszámítva) első mondatai

Google: „Bezeckzy Gábor”

□ [MTA Irodalomtudományi Intézet – Bezeckzy Gábor](#)

Bezeckzy Gábor. (1955). Tudományos főmunkatárs, Irodalomelméleti Osztály. Az irodalomtudomány kandidátusa (1993). Az MTA doktora (2005) ... [www.iti.mta.hu/bezeckzy.html](#) - 6k - [Tárolt változat](#) - [Hasonló oldalak](#)

□ [MTA Irodalomtudományi Intézet – Irodalomelméleti Osztály](#)

Bezeckzy Gábor a metafora és a narráció területén végzett úttörő munkát (a Metafora, narráció, szociolingvisztika című, 2002-ben megjelent könyve jelentős... [www.iti.mta.hu/elmeleti.html](#) - 11k - [Tárolt változat](#) - [Hasonló oldalak](#)

□ [Bezeckzy Gábor | Szabad Vátozók](#)

Bezeckzy Gábor. megtekintés · kapcsolat. Történet. Ennyi ideje regisztrált felhasználó: 1 év 45 hét. Címlap; Hírek · Cikkek · Blogok · Fórumok ... [www.szv.hu/bezeckzy-gabor](#) - 13k - [Tárolt változat](#) - [Hasonló oldalak](#)

□ [Könyv: Irodalomtörténet A Senki Földjén \(Bezeckzy Gábor\)](#)

Könyv ára: 1710 Ft, Irodalomtörténet A Senki Földjén - Bezeckzy Gábor, Bezeckzy Gábor új könyve hazai irodalomtörténet komoly szenzációja: az elmúlt ... [www.libri.hu/hu/konyvek/irodalom/irodalomtud_tortenet_elm/essze/irodalomtortenet_a_senki_foldjen](#) - 34k - [Tárolt változat](#) - [Hasonló oldalak](#)

□ [Velvet Plaza Online Áruház - Márka: Bezeckzy Gábor](#)

Márka: Bezeckzy Gábor - Ismeretterjesztő, Szépirodalom, Tankönyv, Művészet, Szakkönyv, Gazdaság, Százsorkép - Képeslap, poszter, naptár..., ... [plaza.velvet.hu/products/konyv/CW/M11401/](#) - 21k - [Tárolt változat](#) - [Hasonló oldalak](#)

□ [KönyvtárosTanár » Bezeckzy Gábor](#)

Bezeckzy Gábor. az MTA Irodalomtudományi Intézetének munkatársa. Józán Ildikó. tanársegéd, az ELTE Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézetének... [konyvtarostanar.klog.hu/tag/bezeckzy-gabor/](#) - 49k - [Tárolt változat](#) - [Hasonló oldalak](#)

□ [Akadémiai Kiadó - Bezeckzy, Gábor](#)

Főoldal · Szótár · Angol · Nagyszótárak · Kéziszótárak · Diákszótárak · Kiszótárak · Zsebszótárak · Útiszótárak · Idiomaszótárak · Szakszótárak ... [www.akademiaikiado.hu/main.php?folderID=1612&articleID=4059&ctag=articlelist&iid=1](#) - 108k - [Tárolt változat](#) - [Hasonló oldalak](#)

□ [Online Könyvesbolt : BEZECZKY GÁBOR művei](#)

Szerző: BEZECZKY GÁBOR. A kötet Kulcsár-Szabó Ernő felfogásának és irodalomszemléletének alapos és ... 2009 January 24, Saturday, BEZECZKY GÁBOR művei ... [www.tujapont.hu/szerzok.php?szerzo=19540](#) - 21k - [Tárolt változat](#) - [Hasonló oldalak](#)

is elfogadható irodalomtörténeti koncepció megalapozását és igazolását szolgálta. Ebből következik, hogy eddigi fő művének nem valamelyik tanulmányát, tanulmánykötetét vagy a másik könyv terjedelmű szövegét, az *Esterházy Pétert*, hanem *A magyar irodalom története 1945–1991* című könyvét tekintem. A könyvről számos kritika jelent meg, de nem állítható, hogy megkapta volna azt a figyelmet, melyet a benne megtestesülő irodalomtörténeti elképzelés megérdemel

sem egészen pontosan fogalmaz-zák meg, mit is teljesít Bezeckzy / szövege. Nem igazán amellett érvel, hogy KSzE nem „irodalom-elméleti szakember”, hogy „sokkal inkább irodalomtörténész”. A könyv érvelései sokkal inkább azt állítják, amit ugyanennek az idézett mondatnak a vége is egyébként, hogy KSzE állandóan magyar irodalomtörténetet próbál írni, de nem tud, mert mindent megfojt a szörnyen reduktív elmélet, illetve mert „a történet” eleve „elméleti” szempontokat szolgál, azok alapján van benne minden

összerakva, belőle kihagyva. KSzE ugyan folyton a magyar irodalom alakulását figyeli, avagy alakulásán munkálkodik, kanonizál ezerrel – de tisztán elvi, dogmatikus szempontok alapján vizsgálta minden szöveget és szerzőt, ezek szerint rakosgatja a magyar irodalomtörténeti alakokat, korszakokat, tendenciákat ide-oda; végül is saját maga kreálta figurákat saját maga kreálta táblán saját maga kreálta szabályok szerint – és ez a „maga” (*selbst*) egy rigid teoretikus, és amit művel, egy (*ist ein*) absztrakt, terméketlen skolasztika. Ennek egyik fő tulajdonsága ugyanakkor – mutatja ki lépten-nyomon Bezeckzy, akár egy klasszikus dekonstruktor –, hogy amik a fő rosszak KSzE kényszeresen digitálisan értékelő írásaiban, éppen azokat követik el saját írásai. A posztmodern ortodoxia fő szlogenjeit szajkózza, de épp ezekben antiposztmodernnek bizonyul. Folyton szidja a „nagy elbeszélésekben” hívő alkotókat, viszont ő maga éppen egy ilyen kimunkálásán fáradozik. KSzE szövegei sokat ismételt és sehol sem igazán kifejtett kinyilatkoztatásaiban a művek, a jelentések, az olvasatok, a befogadás nyitottságára, sokféleségére, játékoságára, dialógusképességére esküszik, ám megnyilatkozásaiban, stílusában, nyelvi viselkedésében rendre ezek ellenkezőjét csinálja. Az önhitt, „önazonos én” szörnyű árnyait látja mindenütt fel-felbukkanni a posztmodernen kívüli sötétségben ez az önhitt árny. Posztmodernt prédikál és – mit is iszik? Szintiszta teóriát, spekulációt? Ez igen sovány válasz lenne. Egyrészt mert a teóriának, spekulációnak ezt a „nőies” és álpraktikus értelmezését, miszerint az mindig absztrakt (ami már önmagában is rossz), mindig nagy-képűsködő mellébeszélés, és mindent megfojt, ami eleven – ezt ne. Teória és spekuláció eredeti értelmében ’szemlélődés’, és éppen ebből van kevés. Mai értelmében pedig a legáltalánosabb összefüggések diskurzusa, vagyis pl. megafolyamatok megfigyelésében és alakításában használt, meghatározó piaci-hatalmi tényező. De nem kell megijedni; ne féljeteK, amíg a teóriát látjátok stb. Hanem? Dogmatizmust?, KSzE kedvenc szavával: „bolszevizmust” iszik? Hát... sok érvelésének kimondott vagy implicit konklúziója ilyesmi, de befejező mondataiban Bezeckzy azt mondja, szándékosan nem összegzi írását, nehogy áldozatul essen „a szándék-tulajdonítás műveletének”. (132)

Talán egy utalásszerű van arra, hogy: posztmodernt prédikál és karrierizmust iszik:

Van ugyanis kitüntetett, a többi fölé kerekedő elgondolás a sok program és és elképzelés között. Minden más program és elképzelés korszerűségét az egyetemes hálózat fogja személytelenül – az absztrakt önmagukat korszerűnek látó individuumok személytelen közreműködésével – megítélni. Az ítéletnek, mondani sem kell, két szempontja lesz: az individuumfelfogás és a nyelvfelfogás. Saját hatókörén belül belül ez az elmélet nem lehet nem egységes és nem lehet nem egyetemes: kisebb-nagyobb erőszakkal bizonyára mindent el lehet helyezni a négy rubrika valamelyikében. Csak az egyes rubrikákhoz rendelt szerzők és irányzatok érezhetik a prokrusztészi megoldások fájdalomosságát, mely az egyetemes elmélet számára szükségképpen érzékelhetetlen marad. De a karriertörténetekben nem sokat számít, ha egyesek úgy vélik, az igazságukat tőlük mélységesen idegen szempontok alapján torzítják el. (IS, 131.)

„természetét” illetően, mint a természettudományosnak számító kijelentések, melyek szintén metaforák, és a kétféle metaforizáció nemigen van egymás nélkül.

Pl. a fény nagyon különbözik a víztől, de amit a „hullámtermészetéről” tudunk, azt a víz- (hang- stb.) hullámoktól tudjuk. Avagy: egy metaforából. (Esetleg Johannes Schmidt nyelvtörténeti hullámelméletét javasolhatnánk még hasonlat gyanánt.) Quine, az igazi angolszász filozófus szerint (igaz) közhely, hogy a metafora a természettudományos felfedezés fúrójának vídiahegye (bár ő más metaforákat használt „ugyanerre” az igazságra: *Afterthoughts On Metaphor*, 1972, csak másfél oldal, szép szöveg). Rorty is nagy erővel népszerűsítette a nietzschei formulát: „az igazság metaforák és metonímiák mozgó hadserege”. Más példa: a Rutherford-féle atommodell (a naprendszer-metafora) egy kicsit minden elképzelésben ott motoszkál, de inkább negatív megszorítások formájában: az atommag nem golyócska, ahogy az elektronok sem azok, és nem is keringenek, hanem tök mást csinálnak, nem lehet megmondani, hogy mit, ennyit tud mondani a Heisenberg-féle határozatlansági elv, amíg az elektron „be nem csapódik” a kis műszerecskénkbe – nem tudjuk, hol és mikor, milyen törvények alapján, honnan tudjuk egyáltalán, hogy van-e törvénye, Einstein szerint bizisten kell legyen –, addig nem tudjuk, hol van, milyen, mit csinál, csak annyit, hogy nem ott, nem olyan, nem azt, mint a becsapódás előtt, de majdnem mindegy, mert a műszerecskénk, amivel legalább ennyit megtudhattunk elektron-cica viselkedéséről, amúgy is megváltoztatta aztat (a viselkedését).

Oké, ez nem a Gödel-tétel volt, de az így is látszik, hogy a retorika fontos a kvantumfizikának és fordítva. Vagy az „egyetem” (universitas) szó már csak egy elhomályosult metafora lenne? Esetleg: katakrézis, képzavar? Vagy mi az „egyetem”? Kölcsönszerződéses távolságtartás, hogy nem nyúlunk egymás húsfazekához? Fura, hogy az a műveletlenségével tüntető rosszindulat, ami pl. Alan Sokalt jellemzi, oly népszerű lehet „profi” körökben. A tutkó profi szakember rendet vág az obskurantizmus burjánzó dzsungelében – ez az idillium régóta gyengéje kiismerhetetlen anyukák szigorútudós fiainak, különösen Angloszaxóniában. De az is lehet, hogy „a gén: nyelv” metaforája megújítja a metafora fogalmát, nemkülönben a génét és a nyelvét, és akkor meg miről beszélünk.

Az irodalom persze jóval bonyolultabb, mélyebb diskurzus, mint a természettudományoké, például mert ezerszeresen szövídik össze a hétköznapi és bármely diskurzusok irtózatos tömegével, kaotikus bonyodalmaival, vagyis működése a legkevésbé formalizálható, leírható, reprodukálható, programozható (csak) egzakt, szigorú módszerekkel. Bámulatos módon azonban épp a roppant komplexitása és mélysége miatt nehezen formalizálható hétköznapi(hoz közeli) diskurzusokban való jártasság, „kompetencia” a legáltalánosabb, hogy ne mondjuk: a legdemokratikusabb. (Vö. Mérő László: *Észjárások*). Pontosan ilyen az irodalom is, ezért a hozzá kapcsolódó diskurzusok is nagyjából és végső soron ilyenek kell legyenek. Szigorú, módszeres, „kvantitatív” stb. elemzések mindenhol kellenek, de nem arra, hogy saját profizmusunkat és a többiek hozzánemértését demonstráljuk, „igazoljuk” vele. – Ha nem tudod elmondani köznyelv(közels)en, akkor a legjobb esetben is csak sznob vagy, de valószínűbb, hogy „tudásalapú” kizsákmányoló.

KSzE? – akár egy kis Heideggerrel beoltott pozitivistá, akár egy kis Badiny-Jóssal beoltott finnugrista, akár egy kis Lukács Györggyel beoltott C++ programozó:

„Előre kell itt bocsátanom, hogy számos ponton elismerem annak a nyelvnek a bírálhatóságát, amellyel a nyolcvanas évek irodalmi folyamatait leírni próbáltam” – írja KSzE, idézi Bevezeky a 206-os lábjegyzetben, az *Okulj magyar: Hegel, Sztálin, Derrida... Válasz Domokos Mátyásnak* c. cikkből. Amely Domokos Mátyás *Az „inautentikus” kinyilatkoztatás* c. cikkére válasz. – „Egy önmagát értelmező fogalmiság nyelvi szabályainak akkora a kényszerítő ereje, hogy sem az ékes-szóló retorikát, sem az élőbeszédi meghatározatlanságot nem engedi érvényesülni.”

De a hepiend kedvéért érdemes megnézni Bevezeky *A jóság s a béke csak ostobaság?* c. írását (Kritika, 2007, neten is fenn van, meg alább is, a 7-es fejezetben egy részlet), ahol, szintén közérthetően, arról beszél, amiről az *IS* nem.

5 (durvaság vs. irónia, esetlegesség, szolidaritás)

Mi az, amit vállal Bevezeky könyve? Nem kevés. Elmondani világosan, részletesen és tömören, hogy miért (ön)ellentmondásos, felszínes, durva és terméketlen KSzE egyik reprezentatív műve (ill., szegről-végről, egész irodalomelmélete / története).

Bocsánat, hogy még egyszer összefoglaltam, tudom, hogy minden egyes alkalommal fáj, és csak növeli a bosszúsomjat / kárörömet és a „hatalmi” elszántágot a régi modellben – de most az új modell tesztelése folyik. Talán durvábban mondtam, amit Bevezeky disztिंगváltan mond?, vagyis már nem is „ugyanazt” mondtam, hiszen ez legalább annyira stíluskérdés, mint minden? Nem igazán: az *IS* egymondatos összefoglalója mégiscsak valami

JULISKA: Mit olvasol?
 JANCSI: *(mutatja)*
 JULISKA: *(olvassa)* Bevezeky Gábor Irodalom történet a senki földjén... Mitől szól?
 JANCSI: Lehúzzák a vizes lepedőt a Kulcsár Szabó Ernőről.
 JULISKA: Ki az a Kulcsár Szabó Ernő?
 JANCSI: Hát tudod, az a főmufti az irodalomtudományban, akadémikus, az ő emberei vannak ott az egyetemeken, ő mondja meg, hogy beindulhat-e egy szak egy egyetemen, meg hogy hol folyik a Duna...
 JULISKA: Na és?
 JANCSI: Bebizonyítják róla, hogy felszínes, zavaros, és hogy pont olyan, mint egy dogmatikus szektavezér, egy bolsevik, egy fundamentalista, akik elvileg a főllenségei.
 JULISKA: Fideszes?
 JANCSI: Hogy jön ez ide?
 JULISKA: Szoclib?
 JANCSI: Nem.
 JULISKA: Honnan tudod?
 JANCSI: *(gondolkodik)*
 JULISKA: És jó?
 JANCSI: Mi?
 JULISKA: Hát a könyv.
 JANCSI: Jó.
(dekonstrukció)

ilyesmi. – Lehet, hogy Bevezeky a durvább, amennyiben a recenzióra testálja a kényes összefoglalási feladatot: tegye ki magát ő a „szándéktulajdonítás műveletének”. (Majdnem azt írtam: „művészetének”). Nosza.

Mivel nem mondja, nem lehetek benne biztos, (hogy tudja-e,) mennyire lesújtó képet rajzol (vagy de, ezért nem foglalja össze).

Tényleg, lesújtó az összkép?

Az.

A *MIT*-ről mindenképp.

Amely persze reprezentatív műve KSzE-nek.

KSzE rendszere mondatonként porlad szét és száll a semmibe Bevezeky vizsgálatai nyomán. (Bundula István: *A mese vége*, Magyar Narancs, net)

Akkor tehát – jesszus! – „valójában” azt „sugallja”, hogy az egész KSzE, úgy ahogy van, humbug? Mondjon le? – A teljesség kedvéért idézek a fent említett Bevezeky-cikkből:

Az áttekintésnek elégikus jellege lesz, hiszen elenyésző az esélye, hogy ugyanezek a tudósok [köztük KSzE], a szakma kiváló képviselői, akiknek még az esetleges tévedései sem szálnalmasak, és akiknek – a jelenleginél normálisabb légkörben – még a melléfogásai is fontos dolgokra világíthatnának rá, újra összeülnének, és megbeszelnék mindazt, amit joggal lehet hiányolni a könyvből. Nem árt viszont tudni, mit veszítettünk. (http://www.kritikaonline.hu/kritika_07oktober_bereczky.html)

Bevezeky is tiszteli tehát kollégáját, én is, a szakma kiváló képviselőjének nevezi, én is. Rokonszenvesen aggódik a szakma sorsáért, én is. Tehát nem egészen arról van szó, hogy Bevezeky azt mondaná, hogy a király meztelen. Akkor már inkább azt, hogy pufajkában van.

Persze ez is csak egy „szándéktulajdonítás”. Másképp fogalmazni, közvetíteni, fordítani, összefoglalni, diskurálni, értekezni: mi is ezzel tulajdon szándékom? Gadamer, a jeles megértésszakértő azt mondja, megértés nem akkor van, amikor a partnerek (ez inkább a gépi kód) egymást „tökéletesen értve” kommunikációs automatizmusokat hajtanak végre (alkalomadtán nagyon helyesen, máskor roppant helytelenül), hanem amikor valami nem stimmel, amikor értelmezési műveletekre kényszerülnek, hogy „tökéletesen értsék” egymást. A megértés mint mindig kicsit másképpen értés evidenciájának egyik legszebb megfogalmazása Walter Benjamin metaforája háromoldalas kis cikkekcskéjében, *A műfordító feladata*ban, miszerint ha az eredeti mű egy műves, remekbeszabott korsó, akkor a jó fordítása egy olyan korsó, amely persze más agyagból van, más a fazekasmester is, hajaj, mint az eredeti készítője, de mégiscsak egy az eredetihez megszólalásig hasonló, avagy hú mása emennek. Legalábbis ez a normál elgondolás, de hát – gondold át magad – egy tekintély nevének nem azért kell elhangzania, mert már közhely, amit mond. Hanem. Az eredeti egy törött cserép a korsóból, és a jó fordítás hozzárak egy másik törött cserepet „ugyanahhoz” a korsóhoz. A meg(nem)értés fura kalandjai kísértetiesek is tudnak lenni, mint erre Freud felhívta a figyelmet, ami akkor fordul elő, ha az emberkénk (pl. ha paranoid: csak/inkább másban képes/hajlandó felismerni a saját rosszát) valami szörnyűben kénytelen megpillantani magát. Az ellentettjéről számol be Bloom hatásiszonyelmélete: aki/ami megvilágosította, azt kitörli az agyából, hogy a sajátjának tudhassa. Belátás a vakfolton keresztül, Paul de Man és Lacan foglalhatnak össze így egy közös érdeklődésüket. – Mindez persze lehet jószándéktuladonítás is, ötletadás, ajándék, adomány, segítség, szolidaritás, szeretet. A hang, ami nélkül zengő érc, pengő cimbalom vagy csupán.

Bevezeky Radnóti Sándor *A posztmodern zsandár* c. írásából idéz:

KSzE műveit olvasva engem mindig mehökkentett az, hogy miképpen reflektálhatja valaki ily kevés az általa elfogadott tanításból következő bölcsességet. Mintha egy tudományos választásokat megelőző dogmatikus, normatív, kizárólagosságra törekvő, gyanakvó, humortalan – és gyakran bizony smokk, vidékies – *kedély* helyettesitené a filozófiát, s e kedély retorikus módon aláaknázza a kimondott szavak tartalmát. (*IS*, 110.)

És így kommentálja: „Az ilyesmiből aligha kerekedhetik jóízű vita.” Ez némiképp mehökkentett, mert én nem így olvastam. Hanem kedélyesebbnek. Vagy kedélyesebben? Az biztos, hogy nem egy hízelgéslista ez sem, de a nyíltság, kimondottság (*blunt, y’know*) megengedő, bizalmas, barátságos propozíciónak is olvasható – a froclizást a sértéstől, vagy a szabad véleménynyilvánítást a semmin sem segítő vádaskodástól elválasztó határok olvasói alakzatok is. A szörnyű, ellenségelvű gyűlöletbeszédet leginkább könnyed és játékos olvasói-értelmezői teljesítmények tudják abszorbeálni, (meg)semmíteni, szétszórni és energiáit pozitív, alkotó, termékeny sémákba, alakzatokba, beállítódásokba átstrukturálni.

Másfelől és egyébként pedig a mehökkenést és a kedélyt leszámítva szinte az *IS* összefoglalója lehetne az idézett szöveg. Éppen ezeket mutatja ki Bevezeky is, illetve hasonlókat. Persze ő nem fogalmazna sose úgy egy értekezésben, hogy „smokk”, és a „vidékies”-t nyilván politikailag inkorrektnek tartja.

„Mi van ott a szövegben”, ugye, nem véletlenül küzdötte fel magát az egyik legakutabb (általános és szakmai) kérdéssé. Radnóti(szövegé)t olvasom-e vagy magam, stb., amikor az idézetet kedélyesnek (-sen) olvasom; és Bevezeky(szövegé)t-e, amikor a kommentárt

neheztelőnek (-en) olvasom. Éppen azt teszi, amit kritizál? Vagyis azt, amikor valaki éppen azt teszi, amit kritizál? Amikor „retorikus módon aláaknázódik a szavak értelme” – ahogy Radnóti mondja, amit Bezeiczky?

Ha nem is írja le e szavakat, Bezeiczky számos elemzéséből szintűgy eléggé ilyesmik jönnek ki, ami pl. „dogmatikus”-ként, „normatív”-ként is leírható:

	
Meg kell jegyezni azonban, hogy a két szempont (az individuum és a nyelv) tárgyalása KSzE munkáiban nélkülözi a kifejtettségből adódó mélységet és a szakirodalmi támogatást. A tanulmányok nem a gondolatmenet részleteit és bizonyítékait, hanem az el nem mondott gondolatmenet végeredményének tekinthető állításokat ismétlik újra meg újra. <i>(IS, 40.)</i>	

Értitek, kedves dogmatikusok és normatívák? Több elemzést és kevesebb verdiktet! Több bizonyítékot és kevesebb ítéletet! Avagy a „kizárolagosságra törekvő”? Ezt szintén sok helyen mondja Bezeiczky az *IS*-ben, talán még szó szerint is. Nyilván a „gyanakvó”-t és a „humortalan”-t sem írná le, nem is vet fel az *IS*-ben ezekkel kapcsolatos kérdéseket – de azt hiszem, inkább műfaji-stiláris okokból: az ilyesmi illetlenség a Bezeiczky által kultivált angolszász analitikus szövegeszményben. Helyes, gazdag lehetőségű, hagyományú, sok szempontból jó műfaj/stílus. Bizonyos funkciókat nem vállal, amiket remélhetőleg más műfaji-stiláris választások teljesítenek.

És: sokféleképp el lehet mondani ugyanazt, és ez nincs ellentétben azzal, hogy semmit sem lehet kétszer ugyanúgy mondani. – Ez meg skolasztika?

	
E sorok írója Bezecky Gábor szövege alapján a következőképpen summázná a bírálat tárgyát képező KSzE-féle irodalomtörténetési és kritikusí föl-fogást: a saját igazságát egyedülinek tételező, önmagát a nemzetközi tudományosság itthoni letéteményesének tekintő, az elméleti fölkészültséget a más nézetűektől elvitató <i>magatartás</i> . Durvábban: elsősorban a német irodalomteóriára figyelő, annak fogalomkézsletét, eredményeit jól-rosszul megemésztő és ellentmondásos elméletté összegyúró szűk horizontú teleológia. Amelynek a korlátoltsága éppen abból fakad, hogy a megtalált egyedül üdvözítő módszer birtokában nem látja a saját korlátait. Van erre egyértelműbb kifejezés is, mégpedig az, amellyel KSzE oly nagy kedvvel minősíti vitapartnereit: provincializmus. (Bundula, i. h.)	

Mindenesetre egy szöveg (szerző) hangneme, hangoltsága, hangulata – amelyek persze éppoly kevésbé írhatók le és vizsgálhatók egzaktan, mint az ironia vagy az allúziók – annál fontosabb, minél kevésbé írható le és vizsgálható egzaktan a tárgyi igazság a szöveg által felvetett kérdésekben. Igazi klasszik: lehet az őszinteség sértés? Lehet sértés igaz? Nem, kedves Olvasó, nem a helyes válasz, mindkét kérdésre. De nézzük a konkrét esetet, az iménti Radnóti-idézetet: rosszízű durváskodás, sértés ez, vagy pedig egy szakte-kintély őszinte véleménye? Ha durváskodni – vagy finomkodni – akarnék, azt mondanám: Radnóti így foglalja össze a véleményét, Bezeiczky nem foglalja össze. És nyilván nem arról van szó, hogy Radnóti nem elemez a jelzősora mögé. Persze – ez Bezeiczkynél is látszik – már az elemzések is lehetnek tendenciózusak, ez nem feltétlenül hiba, sőt többé vagy kevésbé az emberi megismerés min-denkori velejárója, a véges lény megismerése korlátozott (Kant), szándék-vezérelt (Husserl), roppant komplex, előítéletlsruű sémákból szerveződő rendszer a közege (Gadamer) stb.

Ehelyett néhány metafora a lehetséges hangoltság- vagy olvasati kontextusokhoz: van az a fura gól-örömfajta, amikor két játékos szemből, támadást idéző lendülettel egymásnak ugrik és lepattannak egymás melléről – de ha az ellenfél játékosára ugranának így, azonnal kiállítanák (és eltiltanák) őket. Vagy az, amikor két néger („afroamerikai”, „színesbőrű”, „feka” stb.) – mintegy intimitásfokuk jeléül – *nigger*ezi egymást. Ami fekete-fehér viszonyban nem megy, különös retorikai értéket kap fekete-fekete viszonyban. Már a 70-es években megemlékezett róla Aronson *A társas lény*ben, ma pedig a rapközeli nyelvkultúrák mintha nagyjából letisztogatták volna a rabszolgatartó, ku-klux-klános és hasonló használati módoktól. (Ha nem is teljesen, mert azért rázós még mindig kimondani – csak ha nagyon nagy király(nő) vagy *and the coolest antiracist*.) Némiképp hasonló még a 90-es években a (fér/fiú)barátok között előforduló „Na mi van, buzik?” beszédaktus. Egyrészt a mondat tipikusan – nincs jó szó erre, froclizó? zrikáló? derogáló? „alázó”? – másrészt baráti, viccelődő, és tipikusan a homoszexualitással kapcsolatban liberálisabb emberek használták így. De vannak hétköznapibb, teljesen mainstream példák is, pl. „Hát te hülye vagy.” (Persze minden hang- és stíluskérdés is, sokféleképp lehet sértően mondani ezt a mondatot, de –) Ez a fajta nyíltság szinte kötelező egy valóban jó és mély viszonyban, ahol nem rabolják egymás idejét sértődéssel és bosszúval, ahol a kölcsönös bizalom és tisztelet mindennapi tapasztalat, ezért a kritikának nem kell kényszeres gesztusokba bonyolódnia, bizalomerősítő lépéseket eszközölnie és tiszteletköröket futnia, állandó taktikázással és stratégiázással foglalkozni, személyeskedéssel – az ügy, a dolog, a munka, az együttműködés, vagy akár a szép versengés helyett. A nem személyes ismerősök társas viszonyaiban ez a kijelentés azért nem engedhető meg, mert a személyek nem ismerhetik elég jól egymást ahhoz, hogy ennek különösebb információértéke lehetne, tehát csak nettó derogálás. Ebben az esetben is sokat segít, ha az ember a mondata vagy cselekedete, nem pedig egész személye derogálásaként érti. A

A képen látható a 2011-es év díjazottja, a 2010-es év díjazottja, a 2009-es év díjazottja, a 2008-as év díjazottja, a 2007-es év díjazottja, a 2006-os év díjazottja, a 2005-ös év díjazottja, a 2004-es év díjazottja, a 2003-as év díjazottja, a 2002-es év díjazottja, a 2001-es év díjazottja, a 2000-es év díjazottja, a 1999-es év díjazottja, a 1998-as év díjazottja, a 1997-es év díjazottja, a 1996-os év díjazottja, a 1995-ös év díjazottja, a 1994-es év díjazottja, a 1993-as év díjazottja, a 1992-es év díjazottja, a 1991-es év díjazottja, a 1990-es év díjazottja, a 1989-es év díjazottja, a 1988-as év díjazottja, a 1987-es év díjazottja, a 1986-os év díjazottja, a 1985-ös év díjazottja, a 1984-es év díjazottja, a 1983-as év díjazottja, a 1982-es év díjazottja, a 1981-es év díjazottja, a 1980-as év díjazottja, a 1979-es év díjazottja, a 1978-as év díjazottja, a 1977-es év díjazottja, a 1976-os év díjazottja, a 1975-ös év díjazottja, a 1974-es év díjazottja, a 1973-as év díjazottja, a 1972-es év díjazottja, a 1971-es év díjazottja, a 1970-es év díjazottja, a 1969-es év díjazottja, a 1968-as év díjazottja, a 1967-es év díjazottja, a 1966-os év díjazottja, a 1965-ös év díjazottja, a 1964-es év díjazottja, a 1963-as év díjazottja, a 1962-es év díjazottja, a 1961-es év díjazottja, a 1960-as év díjazottja, a 1959-es év díjazottja, a 1958-as év díjazottja, a 1957-es év díjazottja, a 1956-os év díjazottja, a 1955-ös év díjazottja, a 1954-es év díjazottja, a 1953-as év díjazottja, a 1952-es év díjazottja, a 1951-es év díjazottja, a 1950-es év díjazottja, a 1949-es év díjazottja, a 1948-as év díjazottja, a 1947-es év díjazottja, a 1946-os év díjazottja, a 1945-ös év díjazottja, a 1944-es év díjazottja, a 1943-as év díjazottja, a 1942-es év díjazottja, a 1941-es év díjazottja, a 1940-as év díjazottja, a 1939-es év díjazottja, a 1938-as év díjazottja, a 1937-es év díjazottja, a 1936-os év díjazottja, a 1935-ös év díjazottja, a 1934-es év díjazottja, a 1933-as év díjazottja, a 1932-es év díjazottja, a 1931-es év díjazottja, a 1930-as év díjazottja, a 1929-es év díjazottja, a 1928-as év díjazottja, a 1927-es év díjazottja, a 1926-os év díjazottja, a 1925-ös év díjazottja, a 1924-es év díjazottja, a 1923-as év díjazottja, a 1922-es év díjazottja, a 1921-es év díjazottja, a 1920-as év díjazottja, a 1919-es év díjazottja, a 1918-as év díjazottja, a 1917-es év díjazottja, a 1916-os év díjazottja, a 1915-ös év díjazottja, a 1914-es év díjazottja, a 1913-as év díjazottja, a 1912-es év díjazottja, a 1911-es év díjazottja, a 1910-as év díjazottja, a 1909-es év díjazottja, a 1908-as év díjazottja, a 1907-es év díjazottja, a 1906-os év díjazottja, a 1905-ös év díjazottja, a 1904-es év díjazottja, a 1903-as év díjazottja, a 1902-es év díjazottja, a 1901-es év díjazottja, a 1900-as év díjazottja, a 1899-es év díjazottja, a 1898-as év díjazottja, a 1897-es év díjazottja, a 1896-os év díjazottja, a 1895-ös év díjazottja, a 1894-es év díjazottja, a 1893-as év díjazottja, a 1892-es év díjazottja, a 1891-es év díjazottja, a 1890-as év díjazottja, a 1889-es év díjazottja, a 1888-as év díjazottja, a 1887-es év díjazottja, a 1886-os év díjazottja, a 1885-ös év díjazottja, a 1884-es év díjazottja, a 1883-as év díjazottja, a 1882-es év díjazottja, a 1881-es év díjazottja, a 1880-as év díjazottja, a 1879-es év díjazottja, a 1878-as év díjazottja, a 1877-es év díjazottja, a 1876-os év díjazottja, a 1875-ös év díjazottja, a 1874-es év díjazottja, a 1873-as év díjazottja, a 1872-es év díjazottja, a 1871-es év díjazottja, a 1870-as év díjazottja, a 1869-es év díjazottja, a 1868-as év díjazottja, a 1867-es év díjazottja, a 1866-os év díjazottja, a 1865-ös év díjazottja, a 1864-es év díjazottja, a 1863-as év díjazottja, a 1862-es év díjazottja, a 1861-es év díjazottja, a 1860-as év díjazottja, a 1859-es év díjazottja, a 1858-as év díjazottja, a 1857-es év díjazottja, a 1856-os év díjazottja, a 1855-ös év díjazottja, a 1854-es év díjazottja, a 1853-as év díjazottja, a 1852-es év díjazottja, a 1851-es év díjazottja, a 1850-as év díjazottja, a 1849-es év díjazottja, a 1848-as év díjazottja, a 1847-es év díjazottja, a 1846-os év díjazottja, a 1845-ös év díjazottja, a 1844-es év díjazottja, a 1843-as év díjazottja, a 1842-es év díjazottja, a 1841-es év díjazottja, a 1840-as év díjazottja, a 1839-es év díjazottja, a 1838-as év díjazottja, a 1837-es év díjazottja, a 1836-os év díjazottja, a 1835-ös év díjazottja, a 1834-es év díjazottja, a 1833-as év díjazottja, a 1832-es év díjazottja, a 1831-es év díjazottja, a 1830-as év díjazottja, a 1829-es év díjazottja, a 1828-as év díjazottja, a 1827-es év díjazottja, a 1826-os év díjazottja, a 1825-ös év díjazottja, a 1824-es év díjazottja, a 1823-as év díjazottja, a 1822-es év díjazottja, a 1821-es év díjazottja, a 1820-as év díjazottja, a 1819-es év díjazottja, a 1818-as év díjazottja, a 1817-es év díjazottja, a 1816-os év díjazottja, a 1815-ös év díjazottja, a 1814-es év díjazottja, a 1813-as év díjazottja, a 1812-es év díjazottja, a 1811-es év díjazottja, a 1810-as év díjazottja, a 1809-es év díjazottja, a 1808-as év díjazottja, a 1807-es év díjazottja, a 1806-os év díjazottja, a 1805-ös év díjazottja, a 1804-es év díjazottja, a 1803-as év díjazottja, a 1802-es év díjazottja, a 1801-es év díjazottja, a 1800-as év díjazottja, a 1799-es év díjazottja, a 1798-as év díjazottja, a 1797-es év díjazottja, a 1796-os év díjazottja, a 1795-ös év díjazottja, a 1794-es év díjazottja, a 1793-as év díjazottja, a 1792-es év díjazottja, a 1791-es év díjazottja, a 1790-as év díjazottja, a 1789-es év díjazottja, a 1788-as év díjazottja, a 1787-es év díjazottja, a 1786-os év díjazottja, a 1785-ös év díjazottja, a 1784-es év díjazottja, a 1783-as év díjazottja, a 1782-es év díjazottja, a 1781-es év díjazottja, a 1780-as év díjazottja, a 1779-es év díjazottja, a 1778-as év díjazottja, a 1777-es év díjazottja, a 1776-os év díjazottja, a 1775-ös év díjazottja, a 1774-es év díjazottja, a 1773-as év díjazottja, a 1772-es év díjazottja, a 1771-es év díjazottja, a 1770-as év díjazottja, a 1769-es év díjazottja, a 1768-as év díjazottja, a 1767-es év díjazottja, a 1766-os év díjazottja, a 1765-ös év díjazottja, a 1764-es év díjazottja, a 1763-as év díjazottja, a 1762-es év díjazottja, a 1761-es év díjazottja, a 1760-as év díjazottja, a 1759-es év díjazottja, a 1758-as év díjazottja, a 1757-es év díjazottja, a 1756-os év díjazottja, a 1755-ös év díjazottja, a 1754-es év díjazottja, a 1753-as év díjazottja, a 1752-es év díjazottja, a 1751-es év díjazottja, a 1750-as év díjazottja, a 1749-es év díjazottja, a 1748-as év díjazottja, a 1747-es év díjazottja, a 1746-os év díjazottja, a 1745-ös év díjazottja, a 1744-es év díjazottja, a 1743-as év díjazottja, a 1742-es év díjazottja, a 1741-es év díjazottja, a 1740-as év díjazottja, a 1739-es év díjazottja, a 1738-as év díjazottja, a 1737-es év díjazottja, a 1736-os év díjazottja, a 1735-ös év díjazottja, a 1734-es év díjazottja, a 1733-as év díjazottja, a 1732-es év díjazottja, a 1731-es év díjazottja, a 1730-as év díjazottja, a 1729-es év díjazottja, a 1728-as év díjazottja, a 1727-es év díjazottja, a 1726-os év díjazottja, a 1725-ös év díjazottja, a 1724-es év díjazottja, a 1723-as év díjazottja, a 1722-es év díjazottja, a 1721-es év díjazottja, a 1720-as év díjazottja, a 1719-es év díjazottja, a 1718-as év díjazottja, a 1717-es év díjazottja, a 1716-os év díjazottja, a 1715-ös év díjazottja, a 1714-es év díjazottja, a 1713-as év díjazottja, a 1712-es év díjazottja, a 1711-es év díjazottja, a 1710-as év díjazottja, a 1709-es év díjazottja, a 1708-as év díjazottja, a 1707-es év díjazottja, a 1706-os év díjazottja, a 1705-ös év díjazottja, a 1704-es év díjazottja, a 1703-as év díjazottja, a 1702-es év díjazottja, a 1701-es év díjazottja, a 1700-as év díjazottja, a 1699-es év díjazottja, a 1698-as év díjazottja, a 1697-es év díjazottja, a 1696-os év díjazottja, a 1695-ös év díjazottja, a 1694-es év díjazottja, a 1693-as év díjazottja, a 1692-es év díjazottja, a 1691-es év díjazottja, a 1690-as év díjazottja, a 1689-es év díjazottja, a 1688-as év díjazottja, a 1687-es év díjazottja, a 1686-os év díjazottja, a 1685-ös év díjazottja, a 1684-es év díjazottja, a 1683-as év díjazottja, a 1682-es év díjazottja, a 1681-es év díjazottja, a 1680-as év díjazottja, a 1679-es év díjazottja, a 1678-as év díjazottja, a 1677-es év díjazottja, a 1676-os év díjazottja, a 1675-ös év díjazottja, a 1674-es év díjazottja, a 1673-as év díjazottja, a 1672-es év díjazottja, a 1671-es év díjazottja, a 1670-as év díjazottja, a 1669-es év díjazottja, a 1668-as év díjazottja, a 1667-es év díjazottja, a 1666-os év díjazottja, a 1665-ös év díjazottja, a 1664-es év díjazottja, a 1663-as év díjazottja, a 1662-es év díjazottja, a 1661-es év díjazottja, a 1660-as év díjazottja, a 1659-es év díjazottja, a 1658-as év díjazottja, a 1657-es év díjazottja, a 1656-os év díjazottja, a 1655-ös év díjazottja, a 1654-es év díjazottja, a 1653-as év díjazottja, a 1652-es év díjazottja, a 1651-es év díjazottja, a 1650-as év díjazottja, a 1649-es év díjazottja, a 1648-as év díjazottja, a 1647-es év díjazottja, a 1646-os év díjazottja, a 1645-ös év díjazottja, a 1644-es év díjazottja, a 1643-as év díjazottja, a 1642-es év díjazottja, a 1641-es év díjazottja, a 1640-as év díjazottja, a 1639-es év díjazottja, a 1638-as év díjazottja, a 1637-es év díjazottja, a 1636-os év díjazottja, a 1635-ös év díjazottja, a 1634-es év díjazottja, a 1633-as év díjazottja, a 1632-es év díjazottja, a 1631-es év díjazottja, a 1630-as év díjazottja, a 1629-es év díjazottja, a 1628-as év díjazottja, a 1627-es év díjazottja, a 1626-os év díjazottja, a 1625-ös év díjazottja, a 1624-es év díjazottja, a 1623-as év díjazottja, a 1622-es év díjazottja, a 1621-es év díjazottja, a 1620-as év díjazottja, a 1619-es év díjazottja, a 1618-as év díjazottja, a 1617-es év díjazottja, a 1616-os év díjazottja, a 1615-ös év díjazottja, a 1614-es év díjazottja, a 1613-as év díjazottja, a 1612-es év díjazottja, a 1611-es év díjazottja, a 1610-as év díjazottja, a 1609-es év díjazottja, a 1608-as év díjazottja, a 1607-es év díjazottja, a 1606-os év díjazottja, a 1605-ös év díjazottja, a 1604-es év díjazottja, a 1603-as év díjazottja, a 1602-es év díjazottja, a 1601-es év díjazottja, a 1600-as év díjazottja, a 1599-es év díjazottja, a 1598-as év díjazottja, a 1597-es év díjazottja, a 1596-os év díjazottja, a 1595-ös év díjazottja, a 1594-es év díjazottja, a 1593-as év díjazottja, a 1592-es év díjazottja, a 1591-es év díjazottja, a 1590-as év díjazottja, a 1589-es év díjazottja, a 1588-as év díjazottja, a 1587-es év díjazottja, a 1586-os év díjazottja, a 1585-ös év díjazottja, a 1584-es év díjazottja, a 1583-as év díjazottja, a 1582-es év díjazottja, a 1581-es év díjazottja, a 1580-as év díjazottja, a 1579-es év díjazottja, a 1578-as év díjazottja, a 1577-es év díjazottja, a 1576-os év díjazottja, a 1575-ös év díjazottja, a 1574-es év díjazottja, a 1573-as év díjazottja, a 1572-es év díjazottja, a 1571-es év díjazottja, a 1570-as év díjazottja, a 1569-es év díjazottja, a 1568-as év díjazottja, a 1567-es év díjazottja, a 1566-os év díjazottja, a 1565-ös év díjazottja, a 1564-es év díjazottja, a 1563-as év díjazottja, a 1562-es év díjazottja, a 1561-es év díjazottja, a 1560-as év díjazottja, a 1559-es év díjazottja, a 1558-as év díjazottja, a 1557-es év díjazottja, a 1556-os év díjazottja, a 1555-ös év díjazottja, a 1554-es év díjazottja, a 1553-as év díjazottja, a 1552-es év díjazottja, a 1551-es év díjazottja, a 1550-as év díjazottja, a 1549-es év díjazottja, a 1548-as év díjazottja, a 1547-es év díjazottja, a 1546-os év díjazottja, a 1545-ös év díjazottja, a 1544-es év díjazottja, a 1543-as év díjazottja, a 1542-es év díjazottja, a 1541-es év díjazottja, a 1540-as év díjazottja, a 1539-es év díjazottja, a 1538-as év díjazottja, a 1537-es év díjazottja, a 1536-os év díjazottja, a 1535-ös év díjazottja, a 1534-es év díjazottja, a 1533-as év díjazottja, a 1532-es év díjazottja, a 1531-es év díjazottja, a 1530-as év díjazottja, a 1529-es év díjazottja, a 1528-as év díjazottja, a 1527-es év díjazottja, a 1526-os év díjazottja, a 1525-ös év díjazottja, a 1524-es év díjazottja, a 1523-as év díjazottja, a 1522-es év díjazottja, a 1521-es év díjazottja, a 1520-as év díjazottja, a 1519-es év díjazottja, a 1518-as év díjazottja, a 1517-es év díjazottja, a 1516-os év díjazottja, a 1515-ös év díjazottja, a 1514-es év díjazottja, a 1513-as év díjazottja, a 1512-es év díjazottja, a 1511-es év díjazottja, a 1510-as év díjazottja, a 1509-es év díjazottja, a 1508-as év díjazottja, a 1507-es év díjazottja, a 1506-os év díjazottja, a 1505-ös év díjazottja, a 1504-es év díjazottja, a 1503-as év díjazottja, a 1502-es év díjazottja, a 1501-es év díjazottja, a 1500-as év díjazottja, a 1499-es év díjazottja, a 1498-as év díjazottja, a 1497-es év díjazottja, a 1496-os év díjazottja, a 1495-ös év díjazottja, a 1494-es év díjazottja, a 1493-as év díjazottja, a 1492-es év díjazottja, a 1491-es év díjazottja, a 1490-as év díjazottja, a 1489-es év díjazottja, a 1488-as év díjazottja, a 1487-es év díjazottja, a 1486-os év díjazottja, a 1485-ös év díjazottja, a 1484-es év díjazottja, a 1483-as év díjazottja, a 1482-es év díjazottja, a 1481-es év díjazottja, a 1480-as év díjazottja, a 1479-es év díjazottja, a 1478-as év díjazottja, a 1477-es év díjazottja, a 1476-os év díjazottja, a 1475-ös év díjazottja, a 1474-es év díjazottja, a 1473-as év díjazottja, a 1472-es év díjazottja, a 1471-es év díjazottja, a 1470-as év díjazottja, a 1469-es év díjazottja, a 1468-as év díjazottja, a 1467-es év díjazottja, a 1466-os év díjazottja, a 1465-ös év díjazottja, a 1464-es év díjazottja, a 1463-as év díjazottja, a 1462-es év díjazottja, a 1461-es év díjazottja, a 1460-as év díjazottja, a 1459-es év díjazottja, a 1458-as év díjazottja, a 1457-es év díjazottja, a 1456-os év díjazottja, a 1455-ös év díjazottja, a 1454-es év díjazottja, a 1453-as év díjazottja, a 1452-es év díjazottja, a 1451-es év díjazottja, a 1450-as év díjazottja, a 1449-es év díjazottja, a 1448-as év díjazottja, a 1447-es év díjazottja, a 1446-os év díjazottja, a 1445-ös év díjazottja, a 1444-es év díjazottja, a 1443-as év díjazottja, a 1442-es év díjazottja, a 1441-es év díjazottja, a 1440-as év díjazottja, a 1439-es év díjazottja, a 1438-as év díjazottja, a 1437-es év díjazottja, a 1436-os év díjazottja, a 1435-ös év díjazottja, a 1434-es év díjazottja, a 1433-as év díjazottja, a 1432-es év díjazottja, a 1431-es év díjazottja, a 1430-as év díjazottja, a 1429-es év díjazottja, a 1428-as év díjazottja, a 1427-es év díjazottja, a 1426-os év díjazottja, a 1425-ös év díjazottja, a 1424-es év díjazottja, a 1423-as év díjazottja, a 1422-es év díjazottja, a 1421-es év díjazottja, a 1420-as év díjazottja, a 1419-es év díjazottja, a 1418-as év díjazottja, a 1417-es év díjazottja, a 1416-os év díjazottja, a 1415-ös év díjazottja, a 1414-es év díjazottja, a 1413-as év díjazottja, a 1412-es év díjazottja, a 1411-es év díjazottja, a 1410-as év díjazottja, a 1409-es év díjazottja, a 1408-as év díjazottja, a 1407-es év díjazottja, a 1406-os év díjazottja, a 1405-ös év díjazottja, a 1404-es év díjazottja, a 1403-as év díjazottja, a 1402-es év díjazottja, a 1401-es év díjazottja, a 1400-as év díjazottja, a 1399-es év díjazottja, a 1398-as év díjazottja, a 1397-es év díjazottja, a 1396-os év díjazottja, a 1395-ös év díjazottja, a 1394-es év díjazottja, a 1393-as év díjazottja, a 1392-es év díjazottja, a 1391-es év díjazottja, a 1390-as év díjazottja, a 1389-es év díjazottja, a 1388-as év díjazottja, a 1387-es év díjazottja, a 1386-os év díjazottja, a 1385-ös év díjazottja, a 1384-es év díjazottja, a 1383-as év díjazottja, a 1382-es év díjazottja, a 1381-es év díjazottja, a 1380-as év díjazottja, a 1379-es év díjazottja, a 1378-as év díjazottja, a 1377-es év díjazottja, a 1376-os év díjazottja, a 1375-ös év díjazottja, a 1374-es év díjazottja, a 1373-as év díjazottja, a 1372-es év díjazottja, a 1371-es év díjazottja, a 1370-as év díjazottja, a 1369-es év díjazottja, a 1368-as év díjazottja, a 1367-es év díjazottja, a 1366-os év díjazottja, a 1365-ös év díjazottja, a 1364-es év díjazottja, a 1363-as év díjazottja, a 1362-es év díjazottja, a 1361-es év díjazottja, a 1360-as év díjazottja, a 1359-es év díjazottja, a 1358-as év díjazottja, a 1357-es év díjazottja, a 1356-os év díjazottja, a 1355-ös év díjazottja, a 1354-es év díjazottja, a 1353-as év díjazottja, a 1352-es év díjazottja, a 1351-es év díjazottja, a 1350-as év díjazottja, a 1349-es év díjazottja, a 1348-as év díjazottja, a 1347-es év díjazottja, a 1346-os év díjazottja, a 1345-ös év díjazottja, a 1344-es év díjazottja, a 1343-as év díjazottja, a 1342-es év díjazottja, a 1341-es év díjazottja, a 1340-as év díjazottja, a 1339-es év díjazottja, a 1338-as év díjazottja, a 1337-es év díjazottja, a 1336-os év díjazottja, a 1335-ös év díjazottja, a 1334-es év díjazottja, a 1333-as év díjazottja, a 1332-es év díjazottja, a 1331-es év díjazottja, a 1330-as év díjazottja, a 1329-es év díjazottja, a 1328-as év díjazottja, a 1327-es év díjazottja, a 1326-os év díjazottja, a 1325-ös év díjazottja, a 1324-es év díjazottja, a 1323-as év díjazottja, a 1322-es év díjazottja, a 1321-es év díjazottja, a 1320-as év díjazottja, a 1319-es év díjazottja, a 1318-as év díjazottja, a 1317-es év díjazottja, a 1316-os év díjazottja, a 1315-ös év díjazottja, a 1314-es év díjazottja, a 1313-as év díjazottja, a 1312-es év díjazottja, a 1311-es év díjazottja, a 1310-as év díjazottja, a 1309-es év díjazottja, a 1308-as év díjazottja, a 1307-es év díjazottja, a 1306-os év díjazottja, a 1305-ös év díjazottja, a 1304-es év díjazottja, a 1303-as év díjazottja, a 1302-es év díjazottja, a 1301-es év díjazottja, a 1300-as év díjazottja, a 1299-es év díjazottja, a 1298-as év díjazottja, a 1297-es év díjazottja, a 1296-os év díjazottja, a 1295-ös év díjazottja, a 1294-es év díjazottja, a 1293-as év díjazottja, a 1292-es év díjazottja, a 1291-es év díjazottja, a 1290-as év díjazottja, a 1289-es év díjazottja, a 1288-as év díjazottja, a 1287-es év díjazottja, a 1286-os év díjazottja, a 1285-ös év díjazottja, a 1284-es év díjazottja, a 1283-as év díjazottja, a 1282-es év díjazottja, a 1281-es év díjazottja, a 1280-as év díjazottja, a 1279-es év díjazottja, a 1278-as év díjazottja, a 1277-es év díjazottja, a 1276-os év díjazottja, a 1275-ös év díjazottja, a 1274-es év díjazottja, a 1273-as év díjazottja, a 1272-es év díjazottja, a 1271-es év díjazottja, a 1270-as év díjazottja, a 1269-es év díjazottja, a 1268-as év díjazottja, a 1267-es év díjazottja, a 1266-os év díjazottja, a 1265-ös év díjazottja, a 1264-es év díjazottja, a 1263-as év díjazottja, a 1262-es év díjazottja, a 1261-es év díjazottja, a 1260-as év díjazottja, a 1259-es év díjazottja, a 1258-as év díjazottja, a 1257-es év díjazottja, a 1256-os év díjazottja, a 1255-ös év díjazottja, a 1254-es év díjazottja, a 1253-as év díjazottja, a 1252-es év díjazottja, a 1251-es év díjazottja, a 1250-as év díjazottja, a 1249-es év díjazottja, a 1248-as év díjazottja, a 1247-es év díjazottja, a 1246-os év díjazottja, a 1245-ös év díjazottja, a 1244-es év díjazottja, a 1243-as év díjazott

A gyűlöletnek viszont lételeme a nem nyílt kommunikáció. A gyűlölködő nem szól normálisan, ha valami nem stimmel szerinte. Hanem vagy nyíltan vagy hát mögött gyűlölködve – vagy (és, főleg) titokban gyűjt: gyűjti a sérelmeket, az ellenség bűneit, és gyűlik, gyűlik a gyűlölet. Nem együttműködő, nem tárgyvilagos, nem megoldani akarja a nehézséget, hanem a háborúsíg eszkalálni a helyzetet, mert az az a helyzet, amikor „legitim”, nyilvános, látványos, demonstratív módon meg lehet büntetni, leckéztetni, bosszulni, alázni, semmisíteni „végre” – vagy valami ilyesmi, nem? Fura egy megszállottság, annyi biztos.

6 (mi kritizálható Bevezcky könyvében?)

Mint említettem, minden szempontból, amit felvet, elmarasztalja az *IS* a *MIT*-et (KSzE-t). Ez ugyan némi tendenciózusságot sejtet, talán egy picit van is, de tényleg csak annyi, amennyi egy jólformált, világosan megfogalmazott kritikához kell is. Abban viszont nagyjából a 0 határértékhez közelít a tendenciózussága, hogy mely szempontokat veti fel, ugyanis a legfontosabbakat. Az arányokon, hangsúlyokon stb. lehet vitatkozni, de nem hiszem, hogy bárki, *KSzE und der Klan inbegriffen*, vitatná, hogy ezek magának a *MIT*-nek és az Elméletnek a legfontosabb szempontjai, fogalmai, problémái.

Ám mivel inkább az inkonzisztenciákra figyel (nem elmarasztalás, még egyszer köszönjük a nép, a nemzet és a vízügyi hivatal nevében), ezért kevésé próbál dialógusba lépni. Nem vitatkozik a posztmodern terminus vagy megközelítés esetleges használhatóságáról amúgy, van-e más változata, vagy KSzE kifejezetten jellemző-e reá. Nem megy bele, pedig kíváncsi lennék a véleményére, legalább két mondat erejéig, hogy mi módon létezik mégis centrum/periféria, vagy hogy a vidékiesség mennyire használható megközelítés, mert – nyilván van néhány elfogadható ellenérv is, de – szerintem az egyik legjobb metafora arra, amilyen a magyar irodalom, a 20. sz. első feléig totál, és még ma is erősen érződik. Talán az én- és nyelvkonceptiót megpróbálja némiképp átgondolni, de a személytelen, decentrált, uralhatatlan és mégis szuperoperacionális irodalomtörténéis víziójába kicsit túl horrorisztikusan éli bele magát Bevezcky ahhoz, hogy pl. a KSzÉ (és mindannyiunk) számára oly fontos „nyelvi megelőzöttség”-nek címkézett dologhoz komolyan hozzászóljon. De „a szubjektum felszámolásának” „referenciális” olvasatára is kíváncsi lennék.

Az is igaz, hogy Bevezckynek nincs is nagyon módja arra, hogy ezeket részleteiben megvitassa, a már említett ok miatt, hogy e kulcsfogalmakról KSzE műveiben nincsenek részletes elemzések, inkább csak úgy röpködnek a szövegben, cifrázza őket, de ki nem fejt. Afféle címkék; elsődleges hivatásuk, hogy azt a benyomást keltsék, hogy mekkora szakmai műveltség és olvasmányhegy van mögöttük, ezek mind ott vannak, és a címkékkel együtt azokat a hatalmas anyagokat is mozgatja, hegyeket mozgat, itt már csak a magas szintű megaanyag-menedzsment megy, ámulj és bámulj, korszerűtlen földi, a nagy és kis dolgoknak micsoda látása és briliáns kezelése, itt már csak a Kánon Karmestereinek olümposzi és nüanszos és fineszes csevelye hallik, az angyalok nyelve, a világokat igazgató karizmatikus bölcsek orákuluma.

Miért is korszerű a szétszórt alany?

Hja, Nietzsche még korszerűtlen *(unzeitgemäß)* volt...

Bevezcky (mint korábban mások) joggal állapítja meg, hogy a *MIT* „erősen bírált szerzőket olyan értékekkel ajándékoz meg, melyek semmilyen értelemben nem tekinthetők a koncepció részének.” (37) Juhász Ferencről pl. azt írja KSzE, hogy „tüneményes költői tehetséggel” rendelkezik. Lapalji jegyzetem: „Inkább: egy olyan pont, ahol a koncepciót nem veszi olyan rigidén – hálisten.” Egy-egy művet – a koncepcióból logikusan következő módon – elmarasztalónak számító jelzősorral illet, akkor hogy bukkan fel mégis mellettük a „jelentős mű” kifejezés. (39) Lapalji jegyzet: „Mikor a Megengedő beszél, te a Dogmatikust provokálod.”

7 (appendix: háborús történelem)

...a [József Attila-]konferencia nem párbeszéd vagy vita volt, hanem az elhúzódó háború egyik összecsapása...

Először is: a küzdelem nem korlátozódik József Attila életművére. A felek szembenállása elsődleges, az egyedi csetepaték pusztán az ellenségesre fordult viszony következményei. Esetünkben József Attila életműve nem annyira a konferencia tárgya, mint inkább az összecsapás terepe volt. Másodsor: nem fenyeget béke. Ha mostanában csönd van, akkor ez nem fegyverszünet, hanem a csata utáni erőgyűjtés időszaka. Harmadsor: nem várható kölcsönösen tiszteletben tartott szabályok („ius in bello”) kihirdetése - annak ellenére sem, hogy nem totális háborúról van szó. Negyedsor: a felek inkább érdekeltek hosszas, alacsony intenzitású, alkalmilag fellángoló ellenségességben, mint a döntő ütközet eljövételében, mikor elvérezhet a győztes is. Mindenki kivárára játszik.

A háborúság már rövid távon sokaknak árt, s közben nem tudni, használ-e valakinek, s ha igen, kinek. Évtizedes távlatban viszont a hazai irodalomtudomány egészének okoz – már okozott is – óriási kárt, egyebek között társadalmi megbecsültségének és alkupozíciójának. Ráadásul nem következik sem a tudományág helyzetéből, sem a főszereplők múltbeli viszonyaiból. Kialakulhatott volna a kölcsönösen tiszteletben tartható, kölcsönösen előnyös munkamegosztás leplezetlen, de nem végtetekig barátságatlan rivalizálás légkörében is. Ám a szellemet aligha lehet visszaparancsolni a palackba: a talán öngerjesztő módon, talán némi ármánykodás hatására elindult ellenségeskedési folyamat visszafordíthatatlannak látszik. Mostanában mindkét oldalon úgy látszhat, már az érdemi vita érdekében is szinte a vereség beismerésével felérően sok áldozatot kellene hozni, például több évtizedes munka egyes részeinek – esetenként bizony lekicsinyló módon odavetett – bírálatán kellene elgondolkozni. Háborúban persze nem kell foglalkozni ilyesmivel, mert az ellenség piszkálódásának lehet nyilvánítani.

Bár nem mellékes, milyenek látszik az irodalomtudomány kívülről, az elsődleges károkozás mégiscsak odabenn történik. Nem is a kapcsolatok személyeskedésig menő feszültségére lehet gondolni – a végeredmény szempontjából talán nem sokat számít, milyen légkörben, fogcsikorgatva, átkozódva vagy mosolygósan jönnek-e létre a nagy teljesítmények –, hanem arra, hogy ez a környezet és ez a hangulat akadályozza a tudományos életet, pontosabban szólva az előkerülő kérdések aprólékos és szakszerű megtárgyalását, s így a nagy teljesítmények létrejöttét is: kifejezetlen, megtárgyalatlan, pusztán az egyes felfogásokból következő állításoknak nem sok közük van a tudományhoz, ahogyan a szurkálódás sem tévesztendő össze a kritikával. A monologizáló hadviseléssel függ össze a tolakodó nárcizmus és a félrehallás már-már művészien magas szintű – belülről védhetőnek vélhető – formáinak kultiválása. A kötet tanulmányai önmagukban sokkal-sokkal színvonalasabbak, mint a kontextus, vagyis maga a könyv. Paradox, de úgy látszik, ilyesmi is előfordulhat: a könyv egésze összehasonlíthatatlanul kevesebb, mint részeinek az összege. (Bevezcky: *A jószág s a béke csak ostobaság?*)

A háborúnak a béke csak folytatása, ellentéte a játék. A játék mindent tud, amiért a háború népszerű lehet. A fő különbség, hogy a háború követeli a bűnt, a játék tiltja. A játék hangulata jobbára jó, a háborúé rossz. A játék a leggyorsabb, -szellemesebb, -megbízhatóbb stb. (ön)ismereti eszköz; a háborúnak mindig ugyanaz a konklúziója: pusztuljon; az emberfaj sárkányfog-vetemény, nincsen remény, nincsen remény.

Kulcsár Szabó Ernő e vitamódszere (hogy elengedi a füle mellett, amit mondok, és ehelyett arra válaszol, amit az álláspontomnak vél) mégsem logikátlan. Alapjául az a többször kifejtett meggyőződése szolgál, hogy előadásom őszintétlen volt, amely nem felfedni, hanem éppenséggel elleplezni kívánta valódi szándékaimat. Azzal vádol, hogy nem azt gondoltam, amit mondtam. Bizonyára ezért hagyja megválaszolatlanul észrevételeim javát. Bizonyára ezért függeszti szemét szövegem helyett arra, aki igazából vagyok...

Kulcsár Szabó Ernő jóindulatúan úgy dönt, hogy nem meséli el, milyen rossz véleményük van bizonyos embereknek szerény személyemről, „illetve az azt hordozó hagyományról” [!]. Nem könnyű pedig lemondania e beszámolóról, mert „az utóbbi negyven évünk miatt a vonatkozó hagyomány” éppenséggel szóba kerülhetne. A laicitásra való hivatkozásomnak „sem oly makulátlan a közelmúltbeli emlékezete”, teszi hozzá. A 33. jegyzetben aztán majdnem megbánja ezt a fogadalmát (hogy tudniillik megkegyelmez nekem), és majdnem elmondja, hogy előadásom „észjárása emlékeztet” arra a bizonyos hagyományra. Közben a főszövegben említődik e hagyományból sok minden: „rossz emlékü világnézeti klasszifikáció”, amelyet „élesztgetek”, és még vagy feltucatnyi tapintatos célzás a kommunizmus vallás- és gondolatszabadság-ellenes erőszakosságaira.

Miről van szó? A kommunizmus időszaka kedvezett volna az andersoni–lessingi protestantizmusnak, amelyért lelkesedem, szemben a gadameri pietista protestantizmuséval, amelyért nem?

És nekem mi közöm az egészhez? A rosszlelkű „negyven” (pontosabban ebből a felnőttkoromra eső húszegynéhány) évvel kapcsolatban nincsenek rossz emlékeim. Erősebben fogalmazok: azt állítom, hogy politikai szempontból e húszegynéhány esztendőből másoknak sem lehetnek rossz emlékei rólam.

Kulcsár Szabó Ernő már megszokott, homályos célozgatásaiból tehát nem tudtam meg, hogy kerülök bele én magam a történetbe. Valami személyes közöm lenne a kommunizmus hagyományához – de mi?

Vitapartnerem leszögezi, hogy „a hagyomány hermeneutikai értelemben nem tetszőlegesen választható”, de ha árnyékomat átugrani (e hagyománytól megszabadulni) lehetetlen is, legalább akarnom kellene látni a hagyományt, hogy számolni tudjak vele. Ugyanide vág baljós Gadamer-mottója: „Senki sem tudja egyszerűen kirefektálni magát abból a gondolkodásmódból, amelybe beleformáltak.”

Nem akarom megérteni, hogy Kulcsár Szabó Ernő mire célozgat. Belső ellenállás van bennem az iránt, hogy megértsem. (Horváth Iván: *Viszontválasz*, 2003, net)

[Mire KSzE:] Kritikai megjegyzéseim az én értelmezésemben az eltérő elméleti előföltevésekből adódó látásmódbeli különbségek másfajta, nem személyi jellegű megközelítését szorgalmazták. Horváth Ivánnak e szövegre adott *Viszontválasza* azonban, sajnos, fölszámolta a további eszmecsere lehetőségét. Nemcsak azzal, hogy – ígérete ellenére – teljességgel megfeledkezett „a hermeneutikai ajánlat” tudományos mérlegeléséről, és helyette az ajánlattevő(k) személyét, „tulajdonságaitak az teiteket” igyekezett kérdéses hírbe hozni. Hanem azzal is, hogy olyan önkényes és személyes vonatkozású jelentés-összefüggésekbe próbálta állítani a mondottakat, amilyenektől saját szövegem – kerülendő a világnézeti ráfogásokkal való ügyeskedést – hangsúlyosan távol tartotta magát. A *Viszontválasz* félreolvasási technikái olyannyira sértik a vitakultúra és vitaerkölcs elemi követelményeit, hogy ilyen körülmények közt nem látok különösebb esélyt az eredeti kérdések korrekt megvitatására.

Ezt a rendszert [KSzE-ét] csak kívülről lehet kritizálni (befelé teljesen zárt és önjáró), viszont a külső vitapozíciót a rendszer alkotója következetesen nem fogadja el, hanem a szakszerűtlenség jelének, és/vagy a vita indulati-érzelmi részéhez, a hangneméhez tartozónak, így irrelevánsnak ítéli... Nem ismerek szerzőt, akinek szövegeire saját magánál jobban illene Kulcsár Szabó kedvenc jelzője, az „önelégült”. [Havasréti József: *Determinált pályáivek*, Jelenkor, 2009/4.]

A 90-es években nem voltak sokan azok az irodomkritikusok, akik irodalom- és egyéb elméletet is olvastak, kb. ugyanazokat a szerzőket, mint KSzE. Ilyen kis terepen az ember mindenkit észrevesz, a nehezebben észrevehető is, támogató a közepessel is. Nekem azonban, sajna, még ez se sikerült. A sok-sok írásban az évek során egyetlenegy figyelemre méltó észrevételem, meglátásom, mukkanásom nem volt. A haza bölcse, a sikeresember, a szakma gondos művelője 0-ra értékelte egész – az övenél persze nagyjából minden tekintetben sokszínűbb – munkásságomat, és kínosan, nyilván a legszakmaibb szempontok alapján, csakis és kizárólag, soha nem írta le a nevemet. Ezzel szemben pl. összes műveiben 986-szor említette meg

Eredetiségi nyilatkozat

Alulírott, Cornelius Castoriadis, kijelentem, hogy az e cikkben szerzőségemnek tulajonított szöveget épp ellenkezőleg, én fordítottam, és Hajas Tibor írta *Laikus tájékozódás* c. kiadatlan művében, mely nem utolsó sorban a magyar összehasonlító nyelvtörténet diskurzusát elemzi.

Athén, 2009-05-19

Cornelius Castoriadis

Cornelius Castoriadis

Előttünk mint tanúk előtt:

Gilles Deleuze *Andy Warhol*

Gilles Deleuze Andy Warhol

Szirák Péter kollégám műveit, nevét, szinte mindig támogatólág, Szakmailag. Ez lenne a szakmai igazság. Ez lenne az annyit emlegetett „méltá-nyosság”. Ilyen a nyitottság. Ez lenne az uralkodó, a győztes, a boldog paradigma, ahol csak a rosszak nem érzik jól magukat. Ez az a világ, ahol a teljesítmények és az elismerések nagyjából arányosak, ez a legszakmaibb szempontok legkorrektebb érvényesítése. Ilyen a jövő. Ilyen a felelősség-tesjes vezető szakember mintaszerű magatartása, ez a jó példa.

Vagy az erősebb kutya üzenete?

Farkas.

Zsolt Farkas, *nice to meet you. Oh really! I see!* Ha nem csatlakozom le – lépek be a Szent Háborúba –, halott vagyok! *Hebe! What a nice greeting! I love these exotic native things! The rude rules of the local! The territorial instinct, the premodernity of the vernacular!* (Ez itt az idézet eredeti helye.)

Ja. Bezeczky nem mulasztja el fellelni ezeket a helyeket – hogy tényleg olyan legyen, mint a mesében:

Az osztályjellegű gondolati tartalom leghitelesebben – és természetes egyediséggel – a belsődleges esztétikumban nyilatkozhat meg... [E] korrek-ciók sokban hozzájárultak irodalomszemléletünk, a marxista kritika hajlékonyabb, alkalmazhatóbb normáinak megszületéséhez. (98, KSzE egy 1978-as írásából.)

Avagy amikor még Ady és Király István együttese a legszebb reményeket teljesítette be és keltette:

Király István verselemzései felbecsülhetetlen értéket adnak tovább az eljövendő Ady-kutatásnak. Metodikai sajtáságaik révén akár iskolateremtő szerepük is lehet: együtt munkál bennük a nagy kultúrájú versértő ihletettség és a tárgyilagos szövegfejtés szigora, a legapróbb motívumokra is figyelő érzékenység. (97, nem derül ki, mikori szöveg; egy 87-es könyvből idézi.)

Vagy ez a későbbi, jehovista röplap stílusát idéző:

...a századforduló művészete számára [...] még léteznek denotátumok, a posztmodern azonban a nyelven kívüli szférákban nem ismeri el ilyenek létezését. (75, *Az irodalmi modernség integratív történeti értelmezhetősége* c. cikkéből. Ú! Integratív! Az valami nagyon nemes fajtája lehet a történeti értelmezhetőségeknek! De mi lehet az az irodalmi modernség?)

8 (játék vs. háború)

Na, és igaza van Bezeczkynek?

Nagyjából.

Sajnos Bezeczky legjobb leírásával egyetértek, magam is ilyesmiket fogalmaztam volna meg, ha. Nem szántam volna, és tán más se, ennyi időt, figyelmességet ezek alapos és fontos dokumentálására. Találomra idézhetnék belőle, kulturált és pontos, aki szakmailag képbe akar kerülni KSzE felől, annak úgylis a kezébe akad az *IS*. Köszönet, és ne feledjük: teheti, a magyar állam fizeti.

De nem is ez a következtetés izgalmas Bezeczky könyvében, hanem az a szigorú, türelmes, rengeteg idézetet felvonultató kérdésés, ami – olykor úgy tűnik – *mindennek* utána akar járni; ily módon a lehető legnagyobb tiszteletet adja meg a vizsgált műnek. A gondolatmenetek oly következetesek, hogy én magam nem látom, hogy hogyan lehetne „megvédeni” Kulcsár Szabó Ernőt; a legkönnyebben talán úgy, ha valaki bebizonyítja, hogy a számos (ha jól számoltam, 48) tanulmányból vett rengeteg idézet szándékosan torzítva van összeválogatva, bár ez is meglehetősen nehéz vállalko-zásnak tűnik. (Rónai András: *Ex libris*, ÉS; net)

Azért mondom, hogy sajnos, mert ez kb. a véleményem Bezeczky könyvéről, sőt ki kell(ett) egészítenem azzal, amiről Bezeczky itt nem nyilatkozik, és, meg kell állapítanunk, a KSzE(tevékenységé)ről alkotott kép „nemigen gyönyörű”, ahogy a népdal mondja – miközben itt van a diskurzustérben Kulcsár Szabó Ernő is és még néhány érintett, akinek ez a név mindig inge és mindig magára veszi, ha el kell menni katonának – *Inge, mein liebe Inge! warum hast du mich verlassen?* – és – de nem!, igen!, már érzem!, igen! – már meg is enyhült szívük.

Épp jókor, mert a neheze még csak most következik.

Nyugi, (:nem)csak viccelek.

Szerintem is meglehetősen felszínes KSzE, nem ér rá olvasni, elmélyülni – ez a nagyság átka. Szépirodalmat egyáltalán nem olvas, ha igen, csak a koncepcióhoz demonstrációként. Empirikusan tájékozatlan. Igazi bürokrata. Nem mélyül el művekben, világokban, nyelvekben, újakban, ismeretlenekben: az életben. Nem szörföl, nem adja magát át új hullámoknak, agyában ücsörgő neuróvá válik, nem megy már ki a „kellemtlen” természetbe és társadalomba, az ezerarcúba, a többi igaziba, a nyelvek „kaotikus” vadonjába, és nincs lélekvezető, Hermész, hermeneutika, Irodalom, aki odavezesse. Nem szemlélődik. Ilyen intézetből amolyanba megy, ez a vilá-ga. Sürög-forog, fontos ember, nincs ideje. Elkápráztatta intézményes sorsa, ami gögjét növelte, és a gög rövid távon élesíti, viszont hosszú távon szűkíti az érzékeléseket és az intelligenciákat. „Morálpókká” válik, csak ez az emberközi, hivatali, hatalmi, erődemó, bezárt szobákban, érdekli – a csillag-világ-mindenség nem, és még filmeket se néz.

Így képzelem legalábbis. Nagyon felszínesen ismerem.

De az így is látszik, hogy KSzE diskurzusa nem élvezetes olvasmány az olvasni tudó populáció 99,999972%-ának, ami nem cse-kély teljesítmény, bár ez még így is olyan 28 embert jelent, akik szívesen olvassák, bár ebben benne vannak a perverz élvezők is, akik nem azt élvezik rajta/benne, amit a szektatagok.

És valóban ritkán tükrözik az élvező olvasás nyomát. Az irodalmi művek inkább csak mellékes illusztrációi a Malasztnak. Szakmázás van, fontoskodás, megmondóemberkedés, nagyképűsködés.

Hagytuk, hogy KSzE – és Iskolája – elgaloppírozza magát, nem voltunk elég figyelmesek, elég jóindulatúak, elég őszinték, ma-gukra hagytuk őket szenvedésükben.

Eltájolódtak, megőrültek, törbe csalták őket is a ravasz magyarok.

Igaza van Bezeczkynek, (ő sose fogalmazna így:) a módszertani önelégültségben dölyfösködő, hiperszigorú külsejű beszéd, amelyik állítólag tudományosan fogja neked megmondani a kánont, igen keveset tár fel valódi indítékai vagy logikái közül. Az egyik leggyak-rabban felbukkanó észrevétel, kifogás az *IS*-ben, hogy a *MIT* és KSzE írásai homályban hagyják előfeltevéseiket, ahol meg nem, ott furcsa következetlenségeket mutatnak az elméleti verdiktek és bizonyos írók elhelyezése és értékelése „tekintetében”. A KSzE-kánon csúcsán Esterházy és Nádas áll *közvetlenül a Szent Trón* alatt, és ez Esterházy esetében érthető is, mert az ő írásművészete megfelelni látszik a *főinkvizitóri* posztmodern kis magyar káténak, ám Nádásé nem igazán. Hasonló(és más)képpen Németh László, Illyés esetében. Az Elmélet kritériumainak rendre nem felelnek meg, a Szerző valamiért mégis keblére öleli kis magyar kánonjában. És jónéhány ilyen eset van még, ilyenkor valamiért tapintatos KSzE, míg más írókra valamiért (az *IS*-nek nem stílusa megmondani próbálni, miért) ugyanezen kritériumok teljes szigorukkal csapnak le, mint munkáshatalom az osztályellenségre, és vettetnek ki az említésre sem érdemes írók hideg ürébe.

Például Hajas Tibor (Erdély Miklós, az *Egy talált tárgy megtisztítása*, ilyenek), ezt már én mondom, aki/ami az én olvasatomban leginkább megfelelni látszik az Elmélet által működtetett „posztmodern”-fogalomnak a költészetben. (Ahogy egyébként KSzE egész teoretikus stílusa, esztétikája is sokat köszönhet a neoavantgarde-nak.) Furán árnyalja ugyanakkor a prózai főoltár Esterházy–Nádas-diptichonját a költészeti mellékoltár Oravecz–Orbán Ottó-diptichonja.

KSzE kedvence azonban, ne feledjük, Szabó Lőrinc. Akinek kétségkívül ritka erénye pl. a kompozíciós ügyesség és az élőbe-szédi frissesség együttese, ugyanakkor meglehetősen közhelyes, rossz-színészi gesztusok és pózok, másodvonalbeli melodramák és filozofémák tömege, és mindent összevetve a legkeserűbb és legegoistább ember még a magyarok között is. Hajnóczy Pétert viszont – akinek az Elmélet alapján Nádas és Esterházy között kellene állnia – egy tehetséges, ám a kilátástalanság abszurdjába haló szerzőnek ír le egy féloldalas bekezdésben – a leírás hiányos, pontatlan, az olvasat felszínes, az értékelés téves. Pilinszkynél – jaj, mennyi-mennyi probléma!

Mint azt Szegedy-Maszák Mihály (SzMM) – e szempontból hasonló – esetében felvettem („Jobb kánon a Balkánon”), az iro-dalmi művek és szerzők kanonikus értéke nála sem feltétlenül feleltethető meg saját irodalomelméleti vagy -kritikai kánonjának. Amely pl. – helyesen – nagyon is ideológia-tudatos, ám ezt semmiképp sem állítja szembe „naivan” valamiféle „kizárólag szakmai” (esztétikai) szempontú „tiszta irodalomtudománnyal”. Viszont mint az várható (vö. pozitívizmus, esztétizmus stb.), a szakmázós ide-ológia, az ideológiamentesség és -ellenesség ideológiája épp ideológiai takarást mutat. Legalábbis SzMM konkrét irodalmi művekre, szerzőkre vonatkozó értékelései ideológiailag logikusabbak, mint esztétikailag, de az is biztos, hogy az ő esztétikai és ideológiai, avagy irodalmi és elméleti ízlése sokkal konzisztensebb (a csúcs, ahol ezen előszeretetei találkoznak: Kosztolányi), mint KSzE esetében, ahol – mint azt szinte minden elemzője szóvá tette – látványos ellentmondások bukkannak fel a szigorkodó terminológia fel-felfelső szövedéke mögül.

Úgy sejtem, a *MIT* Elmélete és Története e nyilvánvaló lukai, ellentmondásai mind-mind egy simán intézményeshatalom-elvű kamarillapolitika működésének nyomai.

És mint ilyeneknek, látszaniuk kell.

Pl. Illyés nagyon nem tetszik neki (hatásiszony 3: „a sunyi paraszt” – Féja G. szava, igaz, hogy Aranyra mondta – Pannóniából; Asterix, a frank; Aczél egyik kedvenc tanácsadója és vacsorapartner), ezt jelzi is, akinek kell, de – körmönfont maszatolással – mégiscsak fenntartja azt a kanonikus rangot, amely elég, hogy a népiek ne pampogjanak. A hatalomelvű beszédben – ezt a magyar politikusoknál láthatjuk a legtisztábban – egyáltalán nem szégyen ez az inkonzisztencia, vagy humbergolás, ellenke-zőleg, ez tartalmazza az üzenetet annak, akinek értenie kell. Minél felháborodottabb az ellenzék vagy a köz egy igaz(ság)talanságon, annál jobban érzik a kedvezményezettjei „a hatalmat”. Minél jobban kilóg a lóláb, minél otrombább a „csalás”, a szemérmetlen hatalomelvűség, minél többet nyomnak le kacsatómővel a pampogásától már amúgy is fulladozó csócselék torkán, annál világosabb, ki a james, ki mondja meg, mi van, ki oszt-ja a lapokat, ki kapja a zsét. Ha a kritikusok felhívják a figyelmet a következetlenségre, annál jobb KSzE-nek, mert így a népiek (nem értem én, Ernőkém, ezt a bikfanyelvet, és nem is akarom) legalább megtudják, hogy KSzE... áldozatot hozott. Vállalta az ellentmon-dást, a hibát, miattuk, értettük, nekik. Úgyhogy kuss legyen. Nádast nyilván jónak tartja, de akkor miért is a *MIT* egyik legnagyobb

A kvíz 1 megfejtése
Ugyanaz, mint aki a következőt:
<i>Végy ki e mélyből engemet, fogd ki a kéjt, merítsd szemed hálóját mélyre bennem.</i>

nonszensze, hogy Nádas a „posztmodern” kánon csúcsán áll, amikor az Elmélet szerint Nádasnak nagyjából a „klasszikus modern” kategóriában kellene lennie a Történetben? Hja, a ~~bolsiknak~~, ugye, nagy áldozat kell, és persze látod, hogy ez is kevés nekik... Hasonló eset, ezúttal nem az irodalomban, hanem az életben, Kabdebó Lóránt (munkássága), aki(-amely) az Elmélet számára maga az Antikrisztus kellene legyen, de mégis maga a Fegyverbarát. (Te, Ernő, most egy pillanatra hagyjuk a picsába ezt a Kosellecket: mondj nekem egy évszámot! 29, Lóri... Yo... Ezerkilencszázhuszonkilencben történik valami a magyar irodalomban...)

E következetlenségek konstitutívnak látszanak a MIT és KSzE koncepcióiban, ugyanis – persze nem kizárólag, de lényegileg – taktikai és stratégiai megfontolások, szövetségkötések, csalik, csapdák, támadások, fegyverszünetek, alkuk stb. meglehetősen ad hoc története. Posztmodern van, nem akarhatjátok a titkomat, hogy lehetek mindig én a legkorszerűbb. Szakmai és csakis szakmai, világszínvonalon szakmai vagyok, trallala, ti pedig mind kis titkos ideológusok vagytok és a szakmát politikai célokra szeretnétek használni, de itt vagyok én, Elisabeth Foerster-Nietzsche legjobb magyar tanítványa, és megmutatom nektek, kispajtások, milyen a magyar, ha sikeres. Ahogy a költő énekl:

felteszem a tételt és a lét
megjátszom és téged
és lefoglalom a stéget
lég ha jó az élet tengerén
le én
(MC Mackow feat. MC Malacky)

De az egész egy kicsit ottragadt a 80-as években. Az Esterházy–Nádas-Paktum és a posztmodern paradicsom eljövetele mintha a finálé lenne és nem a nyitány, pedig utána jött csak a még dicsőbb rendszerváltás, ahol KSzE karrierje oly magabiztosan ível felfele, akár egy volt KISZ-titkáré, és az új magyar sikeremberek, az új *fame, fortune and power* jellegzetes figurájává, afféle fikázva csodált értelmiségi celebbé válik.

Nem csoda hát, ha Bezecky könyve körül lábra kapott az urbán legend, hogy már volt olyan, már két helyről hallotta, már négyről, sorra-rendre történik, hogy. Irodalmilap-szerkesztő felkéri ikszet, hogy írjon a könyvről kritikát, mire iksz azt mondja, szívesen megtenném, de sajnos félttem az állásomat, tudod, hogy van ez, családom, gyerekeim vannak...

Azt a Dráma és Irónia drámájának iróniáját! Honnan is ismerős ez? Mama! Hova tetted a Cavintonomat? Vagy hogy is hívják azt, amire gondolkodok, tudod!? Nem: kapitalista... Nem: demokrácia... Rendszerváltás! Ja, nem, hülye vagyok!

Újabb képzelgés: KSzE úgy „váltott rendszert”, mint Orbán Viktor: „átállt a túoldalra”. Egyszer s mindenkorra „a győztesek” oldalára. Nehogy már a vesztes magyarokról levett zsupát csak idegenek nyúlják. Az érzület scriptje kb.: ha a bolsik ekkora történelmi sikert értek el ezzel az inkvizíciós / bizantin / jakobinus / Cion bölcsei / sztálini stílussal, akkor én még ilyenebb, ravaszabb, durvább, hatalmasabb, konspiratívabb, kíméletlenebb leszek náluk, ellenük, a saját műfajukban. A rendszerváltás is mutatja, ők nem tudnak megbukni, nekik mindegy, hogy tönkreteszik az országokat vagy sem, milyen rendszer van, ők mindig a tutiban vannak, és ennyi a lényeg. Na most én is ugyanígy fogok tutizni. Meg a magyarok, ha van eszük és engem tolnak. Ha kell, mindenki más kárára. A történelem már csak ilyen volt és ilyen is lesz mindig. Az erősebb kutya baszik, az igazság hatalom, a történelmet a győztesek írják. *Die Welt als Wille zur Macht*.

Vagyis elhatározta, hogy gonosz lesz, mint a világ szerinte.

Ő persze valójában jó, és nem csak azért, mert nem ő kezdte – de minden gonoszságot még nagyobb gonoszsággal torol –, hanem mert szakmailag ő a legjobb. Intézményesen ő van a topon. Van-e ennél erősebb érved, publi. A számok érte beszélnek, mint Knézy Jenőért.

Gyerekek! Nem jó ez a stílus! Ez az egész Honi Hermeneutika-pite! Rossz olvasni, nem közlékeny, nem irodalomszerető, nem tárgyilagos, épphogy nem a dologról van szó. Nem kedves! Nem szórakoztató, nem izgalmas, nem demokratikus, nem megértő, nem vagány. Gógös, kioktató, rossz poétika, rossz mint hivatali, mint politikai, mint embertársi stílus. Nagyon hasonlít a finnugrizmus diskurzív és intézményes stílusára egyébként, bámulatos!

Antiromantikus! De Lukács György piskóta ehhez képest, amennyire!

Hát német ez még?

És gyerekek! Ki mond ennek ellent? Ki olvas szívesen KSzE-szöveget? Ki szereti ezt a stílust? Kedves honfitársaim, válaszoljatok! (Nem, ők se! Uááá, ők utálják a legjobban!) Akkor viszont hogyhogy ő(k) az intézményesen sikeres előrenyomuló(k)? He? Magyarok! Hogy van ez? Akinek elég rossz, agresszív a stílusa, azt nyomjátok fölfelé? De hasonlít ez a politikai kiválasztódásra! Ki szereti a korrupt alpolgármestert, az ügyfelet állandóan minősíthetetlen hangon leckéztető hivatalnokot, a hatalmaskodó főnököt vagy portást, a törtető pártkomisszárt, a gyűlöletbeszélő újságíró?

Akkor mégis miért toljátok őket?

Hogy legyen bizonyítékotok arra, hogy ebből az országból nem lesz semmi?

Én mondom ellent. Szép jövőnk nevében, könnyezeve intlek.

let us not mince our words to say the truh this time
i need your forgiveness just like you need mine
tell me how it is that you don't want what he's given
it ain't no sin son to be forgiven
(16 Horsepower: *Straw Foot*)

Visszavonom az összes butaságomat, hamis hangjaimat, szerencsétlen megfogalmazásaimat. Bocsánatot kérek, ha valaki megjijedt volna. Valójában azt szeretném, ha mindenki kedvvel dolgozna, környezete és gyönyörű édenkertünk, a Föld üdvére, beleértve KSzE-t és nagybecsű tanítványait is. Minden jelen idejű leíró mondatom az „egész Honi Hermeneutika-pité”-ről legyen – legyen – inentől fogva múlt idő. Jövőbeli írásaik persze hasonlítani fognak az eddigiekre, de sokkal letisztultabbak, felhasználóbarátabbak lesznek, ebben szinte biztos vagyok. Eddig nem voltak demokratikusak, inentől nehéz lesz nem. És mindenkit biztosíthatok: felkészült szakemberek, sokat tudnak, sokat dolgoztak srb., és nagyszerűen tudnák felhasználni, strukturálni a tudásukat, az idejüket, ha az irányzat képviselői körében a nemi arány természetessé (és demokratikussá) lenne. 33,33% a kritikus tömeg, onnan már csak arra kell vigyázni, nehogy elnöiesedjen a honi hermeneutika.

